

huiselijkgeweld.nl

Voortgangsoverleg

In de kabinetsnota *Privé Geweld – Publieke Zaak*, die in april 2002 aan de Tweede Kamer is aangeboden, werd een groot aantal voorname-ns en maatregelen aangekondigd die bedoeld zijn om de aanpak van huiselijk geweld te verbeteren. Verschillende voorgenomen maatregelen worden inmiddels uitgevoerd.

Zo is er een onderzoek gestart ter voorbereiding op het wetgevingstraject rondom de uithuis-plaatsing van plegers. Daarnaast zijn in verschil-lende sectoren activiteiten op het gebied van deskundigheidsbevordering opgezet; er wordt gewerkt aan een draaiboek voor Aware-projec-ten; het Verwey-Jonker Instituut heeft een opzet gemaakt voor een monitor van de aanpak van huiselijk geweld. Met Transact en Fiom wordt overlegd over activiteiten met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld. Het zijn maar een paar voorbeelden.

Of op alle fronten voortvarend te werk wordt gegaan, zal binnenkort duidelijk worden. Een ander voornemen uit de nota *Privé Geweld – Publieke Zaak* is immers de vorming van een interdepartementaal beleidsoverleg. Dit overleg dient de voortgang te bewaken en komt, indien nodig, met initiatieven wanneer er behoefte is aan extra inzet of aandacht van de departemen-ten. Dit interdepartementaal overleg komt deze maand voor het eerst bijeen.

In de volgende edities van deze krant publiceren wij een vaste column waarin de realisatie van de voornemens uit *Privé Geweld – Publieke Zaak* op de voet worden gevolgd.

Web-link

Kijk voor meer nieuws op het gebied van huiselijk geweld in de rubriek 'Nieuws' van www.huiselijkgeweld.nl

Uit onderzoek is gebleken dat slachtoffers beter beschermd kunnen worden, als het mogelijk wordt om de dader uit huis te plaatsen. Foto: Caecilia van der Drift/HH

Wettelijke basis voor uithuisplaatsing plegers

Het ministerie van Justitie gaat momenteel na op welke wijze de uithuisplaatsing van plegers van huiselijk geweld in Nederland een wettelijke basis kan krijgen. Uit onderzoek is gebleken dat slachtoffers beter beschermd kunnen worden, als het mogelijk wordt om de dader uit huis te plaatsen. Het onderzoeksrapport dat hierover gaat, is deze maand door minister Donner van Justitie aan de Tweede Kamer verstuurd.

Een aantal Europese landen beschikt al over voor-zieningen om tot uithuisplaatsing van plegers van geweld binnenshuis over te gaan. In Duitsland en Oostenrijk is door het Verwey-Jonker Instituut een gedetailleerde studie verricht naar de daar geldende regelingen. In een rechtsvergelijkend onderzoek zijn de wet en rechtspraak over uit-

huisplaatsing vergeleken met de Nederlandse wetgeving. Hierover heeft deze krant in mei uitgebreid bericht.

De onderzoekers concludeerden dat het wenselijk is om ook in Nederland uithuisplaatsing van ple-gers van huiselijk geweld mogelijk te maken. Zij hebben drie aanbevelingen geformuleerd. Zo moet de politie de bevoegdheid krijgen om de ple-ger uit huis te plaatsen en een contactverbod op te leggen als vorm van crisisinterventie. Ook zou er een civielrechtelijke mogelijkheid voor uithuis-plaatsing en contactverbod moeten komen. Aansluitend op deze twee punten, zou de straf-rechtelijke route als sluitstuk kunnen fungeren.

De komende maanden onderzoekt het ministerie van Justitie hoe de aanbevolen maatregelen het

beste vorm kunnen krijgen en welke infrastructu-rele voorwaarden daarvoor noodzakelijk zijn. Een betere bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld vergt immers niet alleen wetgeving. Ook dienen er voorzieningen ter ondersteuning van het slachtoffer te zijn én voldoende mogelijkhe-den voor daderhulpverlening. Daarnaast zijn er goede regionale samenwerkingsstructuren nodig en scholing voor beroepsgroepen, zoals de politie en rechterlijke macht.

Web-link

Op www.huiselijkgeweld.nl is in de rubriek 'NHG-krant' het meinum-mer van deze krant op te vragen. Hierin staat een uitgebreid artikel over uit-huisplaatsing. Een samenvatting van het onder-zoek *Uithuisplaatsing pleger van huiselijk geweld* is te downloaden in de rubriek 'Onderzoek'.

Inhoud

Regierol gemeente

De nota *Privé Geweld – Publieke Zaak* heeft voor de aanpak van huiselijk geweld een regierol aan de lokale overheid toegewezen. De gemeenten Delft, Den Bosch en Maastricht hebben die handschoen onlangs opgepakt. Waarom hebben zij die verant-woordelijke taak op zich genomen? En hoe zorg je ervoor dat het onderwerp op de agenda blijft staan? *Pagina 2*

Samenwerking en beroepsgeheim

Mag je zonder toestemming van de cliënt per-sonsoegevens uitwisselen? Een eenduidig ant-woord op deze vraag is er niet. Maar je kunt beroepsgroepen wel een handvat aanreiken. "Door helderheid te scheppen over de voorwaarden waar-onder gegevens aan derden mogen worden vers-trekt", aldus Paul Baeten, auteur van de publicatie 'Samenwerking en beroepsgeheim'. *Pagina 3*

Let op de kleintjes

Jaarlijks zijn duizenden kinderen in Nederland getuige van huiselijk geweld. Om de schade ten gevolge van hun ervaringen te verminderen, ont-wikkelde TransAct enkele jaren geleden de handlei-ding *Let op de kleintjes*. De Gelderse Roos Arnhem en Hera Vrouwenopvang Gelderland hebben er goede ervaring mee. "Omdat er met een groep wordt gewerkt, leren de kinderen ook van elkaar dat je op uiteenlopende manieren met een situatie kunt omgaan." *Pagina 4*

Zeeland ontwerpt vragenlijst vraaggerichte hulpverlening

Hoe krijg je de hulpvraag van mensen die te maken hebben met seksueel en / of relationeel geweld betrouwbaar in beeld? In opdracht van de provincie Zeeland onderzocht Scoop, het Zeeuws instituut voor Zorg, Welzijn en Cultuur de mogelijkheden hiervoor. Het resultaat is een kwaliteitsinstrument in de vorm van een vragenlijst. Vervolgonderzoek moet uitwijzen of dit model ook op landelijk niveau is toe te passen.

Op 10 september werd de vragenlijst samen met het onderzoeksrapport *Stemmen van cliënten met (seksueel) geweldservaringen* aangeboden aan de Zeeuwse gedeputeerde Lous Coppoolse. Het onderzoek maakt deel uit van de acties binnen het provinciale beleidskader ter bestrijding van huise-lijk geweld: *De vrijblijvendheid voorbij*. Aan de hand van een programma van eisen, werd de opdracht verstrekt om een kwaliteitsinstrument te ontwikkelen, waarmee instellingen afzonderlijk en gezamenlijk hun hulpaanbod kunnen versterken.

"De opdracht van de provincie was niet eenvou-dig", aldus een woordvoerder van Scoop. "Vooral omdat er gezocht werd naar een methode die ook op de langere termijn resultaat oplevert. Dankzij de medewerking van onderzoekster Sietske Dijkstra kon eind 2001 een toch gefaseerde projectaanpak worden vastgesteld, waarmee Scoop het verzoek van de provincie durfde en wilde honoreren."

De vragenlijst is inmiddels in de praktijk getoetst. Hiervoor werden personen die met geweld te maken hebben of hebben gehad, ondervraagd. De vraagstelling is zo geformuleerd dat deze recht doet aan de ervaringen, waardering en behoeften van de respondenten.

De vragenlijsten werden uitgezet bij politie, vrou-wenopvang, maatschappelijk werk, jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de provinciale patiënten- en consumentenorganisatie. In de volgende projectfase wordt de ontwikkelde vragenlijst breder uitgezet en aan de hand van de opgedane ervaringen aangepast.

Om de actuele vraag van cliënten structureel in kaart te brengen en vergelijkingen mogelijk te maken, moeten de gegevens ingevoerd kunnen worden in een grote database. Er wordt nagegaan of de door Dijkstra ontwikkelde vragenlijst de potentie heeft om uit te groeien tot een model dat landelijk bruikbaar is. Dat zou naadloos aansluiten bij de wens om de aanpak van huiselijk geweld op landelijke schaal te monitoren en samenhang te vergroten.

Web-link

Op de website www.huiselijkgeweld.nl vindt u in de rubriek 'Onderzoek' meer onderzoeken op het gebied van huiselijk geweld.

Lezersaanbieding

In de schaduw van het geweld

Het boek *In de schaduw van het geweld* belicht de problematiek van kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld en beschrijft wat beroepskrachten en andere mensen in hun omgeving kunnen doen om het kind te helpen.

Met deze bon krijgen abonnees van huiselijkge-weld.nl € 2,00 korting tot 1 december 2002. Actienummer 218-65589

Ik bestel:

... ex. In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders P. Baeten en E. Geurts, ISBN 90-5050-936-6, E 23181. Normale prijs € 11,75. Met (een kopie van) deze bon € 9,75. Inclusief portokosten. De publica-tie is ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Organisatie:

Ter attentie van:

Adres:

Postcode en woonplaats:

.....

Hierbij machtig ik het NIZW éénmalig om het totaalbedrag van € af te schrijven van bank- / gironummer:

.....

Telefoon:

.....

Handtekening:

Deze bestelbon sturen naar NIZW Uitgeverij, Postbus 19152, 3501 DD UTRECHT

Nota 'Privé Geweld – Publieke Zaak' benadrukt regierol gemeente

Onafhankelijke positie slechts één van de voordelen

De nota *Privé Geweld – Publieke Zaak* heeft een regierol aan de lokale overheid toegewezen. In een aantal gemeenten heeft men die handschoen onlangs opgepakt. Andere zijn ermee bezig en een aantal gemeenten aarzelt nog. Wat beweegt gemeenten om een actieve rol te spelen en de verantwoordelijkheid op zich te nemen?

Scepsis over de ernst van het probleem, nog altijd het stempel van 'een privé-aangelegenheid' en zelfs directe tegenwerking. Nee, een hot item was de aanpak van huiselijk geweld niet in Delft, Den Bosch en Maastricht. Toch staat het onderwerp in deze drie gemeenten inmiddels hoog op de agenda. Het balletje begon ongeveer drie jaar geleden te rollen. Eén van de aanleidingen was de verontrustende uitkomst van het onderzoek door Intomart naar de aard en omvang van huiselijk geweld in Nederland. Dit onderzoek leidde hier en daar tot vragen binnen de gemeenteraad. Zo ook in Maastricht. Tijdens de presentatie van de veiligheidsrapportage in 1999 vroeg één van de raadsleden waarom het onderwerp huiselijk geweld geheel ontbrak. Die opmerking bracht nogal wat verdeeldheid teweeg. Ondanks het beperkte animo, deed het College de toezegging voor een nota over de problematiek van huiselijk geweld in Maastricht.

Beleidsmedewerker Hans Sleijpen schreef allereerst een notitie over wat er landelijk aan de orde was. "De conclusie was ook voor mij een schok", vertelt hij. "Huiselijk geweld is één van de ernstigste problemen in ons land, het is de meest voorkomende vorm van geweld. Aangezien het de eerste taak van de overheid is om de veiligheid van de burgers te garanderen, hoort deze problematiek wel degelijk in het veiligheidsbeleid thuis. Dat besef is hier de afgelopen jaren wel doorgedrongen. Toch viel het aanvankelijk nog niet mee om het onderwerp op de agenda te krijgen. Bij veiligheid denkt men eerder aan de brandweer, aan rampen en geweld op straat. Ook nu hoor ik mensen nog vaak zeggen dat zij meer heil zien in het plaatsen van camera's in de stad, dan in de aanpak van huiselijk geweld."

Plaatselijke cijfers

In Den Bosch en Delft valt de aanpak van huiselijk geweld onder het Zorg- en Welzijnsbeleid. "Maar eigenlijk hoort het zowel in het gezondheids- als veiligheidsbeleid thuis", vindt Hans Vlaanderen. Hij is door de gemeente Delft aangesteld als coördinator voor de aanpak van huiselijk geweld. Door registratiecijfers van de politie raakte de gemeente overtuigd om iets tegen de problematiek te doen. De politie Delft houdt sinds vorig jaar het aantal zaken van thuisgeweld nauwkeurig bij. In 2001 kwamen er 265 meldingen van huiselijk geweld binnen. "Daar is de gemeente erg van geschrokken", aldus Vlaanderen. "Plaatselijke cijfers hebben vaak meer impact dan een landelijk onderzoek." De coördinator schreef een nota waarin hij de ernst van het probleem nog eens onderstreepte met onderzoeksfeiten over alle gevolgen die huiselijk geweld met zich meebrengt. "Bijvoorbeeld dat de kinderen die er getuige van zijn, later grote kans hebben om zelf slachtoffer of pleger worden."

De aanpak van huiselijk geweld was in Delft niet geheel nieuw. De politie hield zich al langere tijd intensief met het onderwerp bezig. En eerder was er vanuit Vrouwenopvang Delft al het initiatief genomen om tot een netwerk te komen. Maar zonder succes. Het initiatief strandde vroegtijdig zonder dat het was gelukt om een convenant tot stand te brengen. "De regierol bleek niet voor Vrouwenopvang weggelegd", aldus Vlaanderen. Er was volgens hem ook een competentiestrijd gaande tussen de diverse instellingen. "Iedereen heeft weliswaar hetzelfde doel voor ogen, maar alle partijen hebben ook te maken met hun eigen belangen, zoals het binnenhalen van geld." Inmiddels heeft de gemeente Delft, op verzoek van diezelfde instellingen, de (tijdelijke) regierol op zich genomen. Door haar onafhankelijke positie krijgt zij gemakkelijker alle ketenpartners rond de tafel. Om dezelfde reden is de gemeente ook in staat om alle partijen op hun verantwoordelijkheden aan te spreken.

De onafhankelijke positie is niet het enige motief om de regierol bij de gemeente onder te brengen. De lokale overheid toont hiermee ook

aan dat ze haar verantwoordelijkheid neemt voor de veiligheid en gezondheid van de individuele burger. Daarnaast heeft de gemeente ook een goed overzicht over alle veiligheids- en hulpverleningstrajecten binnen de regio en is op de hoogte van de bestaande samenwerkingsverbanden. Bovendien kent zij vaak beter de weg naar subsidies en andere financiële middelen. Ook kan een aantal werkzaamheden, zoals pr en secretariële ondersteuning, over het algemeen gemakkelijk binnen de gemeentelijke organisatie worden opgenomen.

Spanningen

De uitvoering van de regierol moet echter niet worden onderschat, aldus Corrie Hendrickx, projectleider van de gemeente Den Bosch. "Huiselijk geweld is een zwaar onderwerp dat dicht op je lijf komt. Degene die voor de gemeente een projectplan huiselijk geweld uitvoert, moet er zelf niet aan onderdoor gaan." Hendrickx krijgt zelf geregeld opmerkingen te horen, waaruit blijkt dat er nog veel onbegrip is. "Daar moet je professioneel mee om kunnen gaan. Ook heb je te maken met spanningen tussen verschillende organisaties die niet gewend zijn om samen te werken." Hendrickx, die vanuit het Bureau voor Emancipatiezaken in Den Bosch tevens projectleider is voor de provincie Noord-Brabant, heeft hier inmiddels de nodige ervaring mee. "Toch is er maar één manier waarop je je samen sterk kunt maken. Door de koppen bij elkaar te steken en een doortimmerd plan te schrijven."

Per jaar kost het project de gemeente Den Bosch zo'n 80.000 euro. Het ministerie van Justitie biedt ondersteuning met een subsidie op basis van de subsidieregeling 2001. Ook Maastricht maakt van deze regeling gebruik. "Als je het project niet goed financiert komt er niets van de grond", zegt Hendrickx. "Het is daarom goed om te weten waar je de middelen vandaan kunt halen. Welke subsidiewegen er precies zijn, staat nergens duidelijk beschreven. De aanpak van huiselijk geweld valt onder vijf ministeries. Er zijn dus verschillende mogelijkheden. Maar daar moet je wel even op de hoogte van zijn." Hendrickx wordt regelmatig door andere gemeenten om advies gevraagd. "Den Bosch is

een voorbeeld voor andere steden in Brabant. Gemeenten zien in dat ze niet achter kunnen blijven bij de rest." Ook kleine steden, die te klein zijn om een eigen project huiselijk geweld op te zetten, hoeven volgens haar niet stil te blijven staan. "Wellicht kunnen zij samen met andere gemeenten in hun regio het een en ander bereiken."

Samenwerking is niet alleen voor kleinere gemeenten weggelegd. De gemeente Maastricht werkt bijvoorbeeld samen met de gemeente Heerlen en hoopt op termijn ook Sittard bij de aanpak van huiselijk geweld te kunnen betrekken. "Het is de bedoeling dat er in de toekomst één meldpunt huiselijk geweld voor de zuidelijke regio komt", vertelt Hans Sleijpen. In Maastricht is een Stuurgroep Huiselijk geweld geformeerd waarin alle ketenpartners zoals de politie, Xonar vrouwenopvang, het maatschappelijk werk en ook de gemeente zitting hebben. Deze Stuurgroep bepaalt welke projecten er worden ontwikkeld, ziet toe op de samenhang daarvan en geeft vorm aan de onderlinge samenwerking. Voor ondersteuning bij de uitvoering van de projecten via de diverse werkgroepen en voor de praktische coördinatie is een consultant van de stichting Symbiose aangevraagd. Voor wat betreft de gemeente, is het Sleijpens taak dat huiselijk geweld op de begroting blijft staan. "De gemeenteraad heeft een 100.000 euro bijgedragen om een aantal projecten te realiseren. Daar mag het niet bij blijven. Er moet jaarlijks structureel een bepaald bedrag vrij worden gemaakt voor de aanpak van huiselijk geweld. Zodat het niet bij een projectmatige basis blijft."

Convenant

Als het op de financiering aankomt, heeft Hans Vlaanderen heeft andere ervaringen dan Maastricht en Den Bosch. "Wij hebben tot nu toe maar een heel beperkt budget tot onze beschikking gehad. Toch blijkt dat je ook daarmee heel wat voor elkaar kunt krijgen. Dat komt vooral omdat er gewerkt wordt met de mensen en middelen die er al zijn. Eén van de belangrijkste voorwaarden is wel dat er afspraken worden gemaakt met mensen die veel invloed hebben binnen hun eigen organisatie. Je moet je aan elkaar conformeren dat je het intensief aanpakt. Het project is nu nog kwetsbaar. Want het is nog sterk afhankelijk van het enthousiasme van een paar mensen. Het wordt nu dus echt tijd voor een convenant."

Maar ook dan nog is het van belang om het onderwerp voortdurend onder de aandacht te brengen. "Je moet je verhaal keer op keer blijven vertellen", benadrukt Hans Sleijpen. "De problematiek steeds opnieuw in nota's benoemen. Dat kan bijvoorbeeld door de relatie aan te geven met jeugdcriminaliteit en veiligheid in de buurt. Momenteel is het verband tussen huiselijk geweld en andere vormen van geweld erg actueel; zoals geweld op straat of pesten op school."

"We moeten blijven hameren op de noodzaak van de aanpak van huiselijk geweld", vindt ook Corrie Hendrickx. "Houd er rekening mee dat binnen alle deelnemende organisaties mensen regelmatig van functie wisselen. Je moet de medewerkers daarom steeds opnieuw overtuigen van het belang." In Den Bosch maakt men daarvoor onder meer gebruik van een theaterprogramma voor professionals waarin de problematiek rondom huiselijk geweld in beeld wordt gebracht. "Het laat duidelijk zien dat als je de spiraal van huiselijk geweld niet doorbreekt, het zich onvermijdelijk blijft herhalen."

Web-link

De nota *Privé Geweld – Publieke Zaak* kunt u in zijn geheel downloaden of bestellen via de website www.huiselijkgeweld.nl.

"We moeten blijven hameren op de noodzaak van de aanpak van huiselijk geweld." Foto: Ton Harland

Huiselijk geweld versus privacybescherming

Professionals worstelen met wetgeving

Een maatschappelijk werker heeft contact met een vrouw die door haar vriend mishandeld wordt. De politie is een paar keer aan de deur geweest en ze moest met haar verwondingen al twee keer naar de EHBO. De cliënte verschijnt niet op een vervolgspraak en het lukt het de maatschappelijk werker niet om contact met haar te krijgen. Hij maakt zich zorgen en weet dat de huisarts en politie meer informatie hebben. Maar overleg met hen betekent een schending van het vertrouwen van zijn cliënte. Wat nu?

Dit voorbeeld staat niet op zichzelf. Ook docenten, artsen of andere hulpverleners kunnen in hun werk tegen een dergelijk vraagstuk aanlopen. Net zozeer als die situaties van elkaar verschillen, lopen de oplossingen uiteen. Een eenduidig antwoord op de vraag 'mag je zonder toestemming van de cliënt persoonsgegevens uitwisselen?' is er niet. Maar je kunt beroepsgroepen wel een handvat aanreiken. "Namelijk door helderheid te scheppen over de voorwaarden waaronder gegevens aan derden mogen worden versprekt. Want daarover bestaat nu veel onzekerheid", aldus Paul Baeten. Hij is verbonden aan het Expertisecentrum Kindermishandeling van het NIZW. Samen met juridisch adviseur Lydia Janssen van het Adviesbureau Van Montfoort, schreef hij *Samenwerking en beroepsgeheim*. Deze publicatie, die mogelijk werd gemaakt door een financiële bijdrage van het ministerie van Justitie, is speciaal bedoeld voor beroepskrachten die betrokken zijn bij de aanpak van huiselijk geweld.

"Het landelijk project *Voorkomen en bestrijden huiselijk geweld* richtte zich vooral op het verbeteren van de samenwerking", licht Baeten toe. "Op lokaal niveau ontstaan momenteel allerlei initiatieven waarin partijen met elkaar overleg voeren. Daarom moet juist nu goed worden bekeken hoe je die samenwerking op casuïstiek niveau kunt verbeteren. Bijvoorbeeld hoe je zorgvuldig

Hij signaleert dat in beide gevallen mensen vaak niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de huidige regelgeving biedt. Soms heeft het belang van een cliënt immers voorrang boven het recht op privacy van bijvoorbeeld diens partner of ouders. Baeten besloot tot het samenstellen van een publicatie vanuit de behoefte bij veel beroepskrachten aan concrete en bruikbare informatie over gegevensuitwisseling. Daarin worden de algemeen geldende regels kort en bondig besproken. Er komen alleen situaties aan de orde waarin de cliënt geen toestemming heeft gegeven voor gegevensuitwisseling. In drie tot vier pagina's kan elke beroepskracht lezen waar hij aan toe is.

De regels met betrekking tot de privacy lopen per beroep sterk uiteen. Dat kan binnen een samenwerkingsverband voor wederzijds onbegrip zorgen. Baeten: "Men is vaak nauwelijks op de hoogte van de privacyregels voor de eigen beroepsgroep, laat staan die van een ander. Artsen hebben bijvoorbeeld te maken met aanvullende wetten; de politie heeft een eigen, strikte wetgeving en ook de reclassering is nauw aan een privacyreglement gebonden. Met name bij die laatste beroepsgroep leek informatie-uitwisseling buiten de justieketen haast onmogelijk. Na lang speuren, hebben we toch wat mogelijkheden kunnen vinden."

Ook in Den Haag is de problematiek rondom de privacywetgeving niet onopgemerkt gebleven. Dit voorjaar verscheen er, in opdracht van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken, een handreiking over privacyaspecten bij criminaliteitspreventie. Het is bedoeld als hulpmiddel voor gemeenten en lokale partners. Voor hen is het een leidraad om een systeem van zorgvuldige gegevensverwerking creëren. De vraag is alleen of de huidige wet- en regelgeving wel toereikend is om de belangen van cliën-

Paul Baeten: "Wat ik vooral een belangrijk knelpunt vind, is dat er zo ontzettend veel verschillende wetten en regels zijn rond dit onderwerp." Foto: Ton Harland

met de gegevens van cliënten omgaat." De uitwisseling van cliëntgegevens binnen samenwerkingsverbanden is al sinds jaar en dag een heikel punt. Enerzijds kunnen problemen door de koppeling van informatie vaak adequater worden aangepakt. Anderzijds staat het beroepsgeheim hoog in het vaandel.

De naleving van dat beroepsgeheim en andere privacyregels is niet vrijblijvend. De Wet Bescherming Persoonsgegevens biedt een specifieke klachtenregeling indien persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt of verstrekt. Daarnaast kennen de verschillende beroepsgroepen en sectoren eigen interne klachtenregelingen. Bovendien kan een cliënt zich ook nog tot de burgerlijke rechter wenden. Soms leidt dat tot een schadevergoeding.

Hoewel het slechts in een beperkt aantal gevallen tot een klachtenprocedure komt, is de afschrikkende werking ervan zo groot dat iedere beroepskracht alert blijft op wat wel en niet kan. Collega's spreken elkaar er ook op aan. Volgens Baeten is men over het algemeen zeer voorzichtig. "Beroepskrachten worden tijdens hun opleiding nadrukkelijk op privacybescherming gewezen. De teneur is om vooral te blijven zwijgen. Dat wordt er zo sterk ingegoten, dat veel mensen besluiten om maar helemaal geen persoonsgegevens uit te wisselen. Dan kun je je ook geen buil vallen. De bovengenoemde terughoudendheid blijkt in een aantal gevallen onterecht. Maar professionals zijn geen juristen die de wet er op na gaan pluizen. Daar hebben ze ook helemaal geen tijd voor." Er zit ook een andere kant aan het verhaal: beroepskrachten die binnen de besloten kring van een samenwerkingsverband onbeperkt gegevens uitwisselen. "Zij zijn van mening dat de wet niets toestaat, terwijl in situaties van huiselijk geweld wel de fundamentele rechten van hun cliënten worden aangetast. Daardoor voelen zij zich zo klemgezet, dat zij binnen hun eigen netwerk al die regels maar overboord gooien. In dat geval zie je een soort grenzenloosheid ontstaan", aldus de NIZW-medewerker.

ten goed te kunnen dienen. Hierover zijn de meningen verdeeld. Is men gewoon onvoldoende op de hoogte van de regels en ligt de oplossing in betere voorlichting? Of schiet de huidige regelgeving daadwerkelijk tekort?

Een debat dat binnenkort door het NIZW wordt georganiseerd, moet daar licht op werpen. Een aantal juridische deskundigen zal de discussie aangaan met mensen uit de praktijk. Vanuit diverse invalshoeken zullen de knelpunten worden besproken. De uitkomst van het debat ligt volgens Paul Baeten nog helemaal open. "Wat ik vooral een belangrijk knelpunt vind, is dat er zo ontzettend veel verschillende wetten en regels zijn rond dit onderwerp. Het is daardoor überhaupt moeilijk om duidelijkheid te creëren." Desondanks verschaft de publicatie *Samenwerking en beroepsgeheim* een helder beeld over de privacyaspecten binnen een netwerk huiselijk geweld. "Eigenlijk zou ieder samenwerkingsverband met vaste privacyrichtlijnen moeten werken", vindt Baeten. Hij hoopt dat zijn boek daar een bijdrage aan kan leveren. "Samenwerking wordt nu vaak informeel opgepakt. Er is weinig zicht en controle op de naleving van de privacyregels. Het zou goed zijn als directies voortaan duidelijke afspraken met elkaar maken over de omgang met cliëntgegevens. Ik heb het niet alleen over uitwisseling van informatie, maar ook over verslaggeving, dossiervorming en de wijze waarop de cliënt hierover geïnformeerd wordt. Zulke afspraken zijn nu vaak niet afgebakend, terwijl zij toch de basis van een samenwerking vormen. Bovendien kun je je op deze manier later duidelijk verantwoorden, als dat nodig mocht zijn."

Web-link

Meer informatie en bestelmogelijkheden vindt u op de website www.huiselijkgeweld.nl. In het 'Forum' van de website kunt u momenteel uw mening geven over de huidige privacywetgeving.

De stelling

Wanneer er over huiselijk geweld wordt gesproken, staat de vrouw bijna altijd synoniem voor het slachtoffer terwijl de man als dader wordt bestempeld. Dit draagt bij tot een eenzijdige beeldvorming van de problematiek. Bezoekers van de website www.huiselijkgeweld.nl geven in het Forum hun commentaar.

Quinta Ansem (Junior Beleidsmedewerkster, Samenwerkingsverband MZBW)

In de praktijk blijkt dat het merendeel van de mishandelde vrouwen en meisjes zijn. Maar we mogen niet vergeten dat er ook mishandelde mannen en jongens zijn. Ook zij zijn getraumatiseerd door mishandeling. Ik vraag me af of het zou helpen als we zouden praten over mishandelde mensen, in plaats van vrouwen. En dat we het gaan hebben over de uithuisplaatsing van daders, dus zowel mannen als vrouwen. Zou de ingebakken beeldvorming dan langzaam veranderen? Zouden rechters zorgvuldiger worden? Zou de kindbescherming meer onderzoek plegen alvorens conclusies te trekken? Zou - en is dit niet het belangrijkste - de maatschappij eindelijk inzien dat geweld, gepleegd door wie dan ook, niet getolereerd mag worden?

Martje Damen (begeleidster groepen van vrouwen die mishandeld zijn, MAAT en de Bocht)

Het is inderdaad zo dat ook jongens lichamelijk en geestelijk mishandeld worden in de thuissituatie. Maar het gaat erom hoe meisjes en jongens in hun verdere leven met dat gegeven om (kunnen) leren gaan. Martine Delfos legt in haar boek "Kinderen en gedragsproblemen" uit hoe stress hormonaal verschillend kan uitwerken op mannen en vrouwen. Kort door de bocht: als mensen bang worden, neigen mannen tot actie (in het uiterste geval geweld) en vrouwen neigen tot passiviteit (in het uiterste geval een depressie). Die feiten mogen niet onder tafel verdwijnen door generaliserend taalgebruik. Het biopsychologisch model van Martine Delfos is geen vrijbrief is om onze instincten dan maar te volgen. Bewustwording geeft kennis. Daarna hebben mensen mogelijkheden om te kiezen hoe met stress om te gaan.

Jos van Gorp (Werkgroep Scheiding en Omgang)

Geweld is vaak een co-productie, zo blijkt ook uit het volgende voorbeeld. Herman was soms zo kwaad op zijn vrouw dat hij zelfs op haar insloeg als zij sliep. Margreet kon zuigen, treiteren en wist hem liefst in het bijzijn van anderen te kleineren. Margreet pikte die rospartijen niet en nam revanche. Zij was humoristisch, verbaal sterker en liet hem dat ook voelen. Een avondje uit of een feestje bij vrienden betekende thuis een afrekening met haar. Het werd een vicieuze cirkel, een spiraal naar beneden. De hulpverlening wist er geen raad mee. (De namen zijn gefingeerd).

Anoniem, vader van twee kinderen die in een pleeggezin zitten

Ik heb zelf (als man) aan den lijve ondervonden hoe het is om geestelijk en lichamelijk te worden mishandeld door mijn partner (vrouw). De slachtofferrol wordt door de buitenwereld echter als eerste aan de vrouw toebedeeld. Dit heeft te maken met de opvoeding die wij hebben genoten. Een man mag immers niet huilen! Maar als je dagelijks tot op het bot wordt getreiterd en op elk denkbare manier mishandelingen moet ondergaan, worden de grenzen ongemerkt verlegd. En ontstaat er een situatie waarin je jezelf niet meer terugvindt.

Web-link

Ook u kunt over deze en andere stellingen meepraten in ons 'Forum' op www.huiselijkgeweld.nl.

‘Let op de kleintjes’ ondersteunt getuigen huiselijk geweld

“Kinderen leren ook veel van elkaar”

Bij de aanpak van huiselijk geweld is de rol van het kind enige tijd ondergesneeuwd gebleven. "De tijd is nu rijp om daar wat aan te doen", aldus medewerkers van *Let op de kleintjes* in Gelderland. De kinderen die tot nu toe deelnamen aan dit project hebben daar duidelijk baat bij gehad. In hun eigen woorden vertelden zij waarom. "Ik ben rustiger geworden", "de dingen in mijn hoofd kan ik nu delen met anderen" en "mijn moeder en ik zijn dichter bij elkaar gekomen".

Volgens schattingen zijn jaarlijks zo'n honderdduizend kinderen in Nederland getuige van huiselijk geweld. Ongewild raken zij betrokken bij de ruzies tussen hun ouders en krijgen daardoor vaak al op jonge leeftijd met een ernstig loyaliteitsconflict te maken. De bedreigende situatie waarin deze kinderen moeten leven, is traumatiserend. Bovendien leren zij dat geweld 'gewoon' is en bestaat er een grote kans dat zij later zelf

ook dader of slachtoffer van geweld worden. Om de schade ten gevolge van hun ervaringen te verminderen, ontwikkelde TransAct enkele jaren geleden de handleiding *Let op de kleintjes*. In een aantal plaatsen in Nederland draaien inmiddels psycho-educatieve groepen die volgens dit model zijn opgezet.

De Gelderse Roos Arnhem en Hera, vrouwenopvang Gelderland namen drie jaar geleden deel aan de pilot. Inmiddels heeft *Let op de kleintjes* een vaste plek in het preventieaanbod van beide organisaties gekregen. Twee keer in het jaar komt er op tien achtereenvolgende woensdagmiddagen een groep van zes kinderen bijeen. Zij oefenen verschillende manieren om met hun ervaringen om te gaan. Hera-medewerkster Hannie Krosenbrink is één van de groepsleiders. Zij vertelt dat kinderen vaak de schuld bij zichzelf zoeken. "Kinderen nemen het zichzelf kwalijk dat ze niet durfden in te grijpen. Wij laten zien dat het begrijpelijk is om bang te zijn. En dat het goed is om die gevoelens te benoemen." Tijdens de anderhalf uur durende bijeenkomsten is structuur van groot belang. Het programma bestaat telkens uit dezelfde onderdelen. "De kinderen weten precies wat ze kunnen verwachten en voelen zich veilig".

Om de anderen te laten weten hoe het met hen gaat, laat ieder kind allereerst zijn 'weerbericht' zien. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van een viertal afbeeldingen: een warme zon, donkere stapelwolken en een regen- of onweersbui. De verschillende emoties vormen centrale thema's tijdens de bijeenkomsten. Dat komt ook terug in het wekelijkse voorleesverhaal. De handleiding van TransAct beschrijft het verhaal van Kim en Hassan, twee kinderen die zelf getuige zijn geweest van huiselijk geweld. Iedere keer wordt er een hoofdstuk uit voorgelezen. "In de eerste weken komen boosheid, verdriet en blijdschap aan de orde", vertelt de begeleidster. "Pas later gaat het ook over ruziemaken en geweld. Het verhaal is zo geschreven dat het allerlei associaties oproept. Wie wil, kan reageren, maar het hoeft niet. Het is wel heel belangrijk dat het kind weet dat het van thuis alles mag vertellen. Daarom wordt er vooraf, in hun bijzijn, toestemming gevraagd aan de ouder(s). Want kinderen zijn erg loyaal en hebben snel de neiging hun mond maar te houden."

Naast de tien kinderbijeenkomsten worden er drie groeps gesprekken voor de ouders of verzorgers van de kinderen georganiseerd. Karin Roelofs, preventiewerker van de Gelderse Roos

en coördinator van het project *Let op de kleintjes* legt uit waarom. "De relatie tussen ouder en kind is door de gebeurtenissen vaak veranderd. Soms zijn de rollen omgedraaid. Bekeken wordt hoe de ouder weer ouder kan zijn en het kind weer kind. Er wordt antwoord gezocht op vragen als: hoe bespreek je het onderwerp thuis en met welke vragen kun je zoal te maken krijgen. Bij deelname aan *Let op de kleintjes* zijn deze ouderbijeenkomsten verplicht. Puur om het kind zo goed mogelijk te ondersteunen, ook in de thuissituatie."

Op de kindergroep volgt na het verhaal over Hassan en Kim een pauze. Daarna gaat de groep spelenderwijs met het verhaal aan de slag. Bijvoorbeeld door te tekenen, te kleien of toneel. In het kader van de thema's van het verhaal worden uiteenlopende opdrachten gegeven. Zo is er een spel met genummerde enveloppen. Elk kind noemt een cijfer en krijgt vervolgens een vraag uit die enveloppe. "Deze benadering heeft een speelser karakter dan een groeps gesprek", aldus Krosenbrink.

Een groot voordeel van het werken met een groep is, volgens haar, dat de kinderen zich in elkaar kunnen herkennen. "De belevingswerelden van een kind en een volwassene liggen veel verder uiteen. Omdat we met een groep werken, leren de kinderen ook van elkaar dat je op uiteenlopende manieren met een situatie kunt omgaan. Het ene kind is meer geneigd om verdrietig te worden, terwijl een ander eerder zijn woede de vrije loop laat gaan. Zo vertelde een meisje dat ze eens zo kwaad was geworden, dat ze keihard de deur dicht heeft geslagen. Het hele huis stond te trillen, vertelde ze. Vervolgens hebben we dat met zijn allen nagedaan. Gewoon om te kijken hoe dat nou voelt. Van elkaar leren de kinderen dat ze meer keuzes hebben om zich te uiten." Wel is gebleken dat de leeftijden niet te ver uit elkaar moeten liggen. In eerste instantie ging de handleiding uit van kinderen tussen de zes en twaalf jaar. De minimumleeftijd is later verhoogd naar acht jaar.

Een voorwaarde om deel te kunnen nemen aan *Let op de kleintjes* is dat het thuisgeweld inmiddels is gestopt. Ook is de groep niet geschikt voor kinderen die zelf (direct) slachtoffer van geweld zijn of als er sprake is van ernstige gedragsproblemen. Deelname is gratis. Toch is het iedere keer best lastig is om de groepen vol te krijgen. "Beide uitvoerende organisaties – Hera en de Gelderse Roos – vormen voor veel mensen een drempel", zegt Lisette Pouls, Preventiewerker bij Hera. "Het is een grote stap om je bij vrouwenopvang of de geestelijke gezondheidszorg aan te melden. We bekijken momenteel hoe we die drempel kunnen verlagen. We denken bijvoorbeeld aan samenwerking met andere organisaties. Het gaat ons zowel om medewerking als signalering. Want *Let*

op de kleintjes moet ook bij verwijzers nog een bekend begrip worden".

Hoewel Roelofs, Pouls en Krosenbrink erg tevreden zijn over het project, kunnen zij nog wel wat verbeterpunten noemen. Pouls: "Voor de huidige doelgroep is de handleiding zeer geschikt. Maar dat betekent niet dat je nu rustig achterover kunt leunen, je moet altijd dingen verbeteren. Er liggen nog een heleboel kansen open, bijvoorbeeld om meer kinderen te bereiken. Jongere kinderen, allochtonen of kinderen die zelf mishandeld zijn." Roelofs vult aan: "Er bestaat grote behoefte om met andere organisaties hierover van gedachten te wisselen. Zodat je niet steeds opnieuw het wiel hoeft uit te vinden. Dat signaal heeft TransAct ook opgepikt. Zij gaat nu een aantal bijeenkomsten voor preventiewerkers en uitvoerders organiseren." Wendela Wentzel van TransAct kan dat bevestigen. "Op uitwisselingsmarkten over huiselijk geweld bleek dat de begeleiders van deze groepen behoefte hebben aan het bespreken van een aantal dilemma's. Daarom organiseren wij binnenkort een vijftal intervisie/werkbijeenkomsten voor uitvoerders. Bij voldoende belangstelling, wordt eveneens een aantal bijeenkomsten voor preventie- en beleidsmedewerkers gehouden. Wij hopen dat deze uitwisseling met collega's zal leiden tot een methodische aanscherping en betere implementatie van *Let op de kleintjes*."

Let op de kleintjes... wat vinden de deelnemers eigenlijk van die naam? Die vraag speelde ook bij Hannie Krosenbrink. "Maar uit een evaluatie bleken de meeste kinderen er geen problemen mee te hebben", vertelt ze. "Eén jongen zei: 'Ik kan me wel voorstellen dat *Let op de kleintjes* voor ouders een erg fijne naam is, maar ik heb het gewoon over de praatgroep.'" Zelf noemt Krosenbrink het liever geen 'praatgroep'. "Want er worden diverse werkvormen gebruikt. Het moet leuk voor de kinderen zijn. Zij leveren er tenslotte tien woensdagmiddagen aan vrije tijd voor in. Het laatste programmaonderdeel is het meest favoriete. Gewoon een spelletje om weer even te ontspannen, zoals stoelendans. Zodat de kinderen altijd weer vrolijk naar huis gaan."

Web-link

TransAct wil het door uitvoerders ontwikkelde werk- en draaiboekmateriaal bundelen om de methodiek van *Let op de kleintjes* aan te scherpen. De organisatie is daarom nog op zoek naar uitvoerders die hier een bijdrage aan kunnen leveren. Ook is er nog plaats om deel te nemen aan de intervisiebijeenkomsten. Wilt u starten of bent u bezig met de uitvoering van de groepen en heeft u behoefte aan uitwisseling met collega's en ondersteuning? Neem dan contact op met TransAct, tel. 030 - 232 65 00. Of kijk op de website www.huiselijkgeweld.nl voor meer informatie.

Jaarlijks zijn zo'n honderdduizend kinderen in Nederland getuige van huiselijk geweld. Foto: Ton Harland

Voor deze foto is gebruik gemaakt van een model; zij heeft geen enkele relatie met het onderwerp.

Publicaties

In de schaduw van het geweld

Beroepskrachten en anderen in de omgeving van kinderen die getuige zijn van geweld kunnen stappen ondernemen om de situatie van deze kinderen te verbeteren en het geweld te stoppen. Maar hoe krijg je helder of er werkelijk iets aan de hand is en hoe kun je het kind helpen?

De NIZW-publicatie *In de schaduw van het geweld* brengt deze groep kinderen in beeld. De auteurs belichten de achtergrond en de aard van de problematiek en beschrijven wat het voor kinderen betekent getuige te zijn van geweld. Ook bieden zij handreikingen en adviezen voor signalering en hulpverlening. *In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders*, Paul Baeten en Edith Geurts ISBN 90-5050-936-3 en E 23181. Normale prijs € 11,75, lezers van deze krant krijgen korting (zie voorpagina).

Ouder-Kind

Het project 'Preventief Pedagogisch Werk' van Vrouwenopvang Amsterdam is in augustus 2001 afgerond. Een nieuw aanbod voor begeleiding en opvoedingsondersteuning van ouder en kind is ontwikkeld. Dit aanbod is beschreven in het pakket "Ouder-Kind" begeleiding.

Het pakket bestaat uit een beleidsplan en instrumentarium Ouder-Kind begeleiding, een themaboek voor moeders en een boekje dat speciaal is ontwikkeld voor jonge kinderen die in de vrouwenopvang verblijven.

Pakket 'Ouder-Kind', Vrouwenopvang Amsterdam € 20,42 (inclusief verzendkosten).

Huiselijk geweld en straatgeweld

In dit rapport wordt nagegaan in hoeverre er sprake is van een relatie tussen huiselijk geweld en geweld op straat. De relatie tussen huiselijk geweld en straatgeweld is vanuit twee perspectieven belicht. Vanuit het geweldsperspectief is nagegaan of plegers van huiselijk geweld ook straatgeweld plegen. Vanuit het ontwikkelingsperspectief is bezien of blootstelling aan huiselijk geweld op jonge leeftijd gevolgen kan hebben voor het zelf plegen van geweld op latere leeftijd.

Het rapport is tot stand gekomen naar aanleiding van vragen uit de Eerste Kamer. In het bijzonder rees de vraag of er een beleidsrelevante relatie is te leggen tussen de beide vormen van geweld.

Alfred Hakkert e.a., Cluster B&I, Directie Jeugd en Criminaliteitspreventie, Ministerie van Justitie, 2002, ISBN 90-5319-083-X

Colofon

Huiselijkgeweld.nl is een kwartaaluitgave van het ministerie van Justitie behorende bij de internetsite www.huiselijkgeweld.nl. De krant is bedoeld voor instanties en personen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij de aanpak van huiselijk geweld. De aanvraag voor een gratis abonnement kan uitsluitend schriftelijk worden ingediend bij: Ministerie van Justitie, directie J&C (kamer H 1524), Postbus 20301, 2500 EH Den Haag of via de website.

Concept en eindredactie: Mariska Kruijff, Tekstbureau Alfa Amsterdam

Fotografie: Caecilia van der Drift, Ton Harland

Ontwerp: Tappan Communicatie

Druk: SDU Grafisch Bedrijf Den Haag

ISSN: 1569-5999